

Stanowisko organizacji pozarządowych w sprawie ochrony wilka w Polsce

Jako organizacje zajmujące się ochroną przyrody i dobrostanem zwierząt wskazujemy na wartość oraz potrzebę utrzymania ścisłej ochrony wilków w Polsce.

Z wielkim niepokojem obserwujemy rosnącą presję środowiska łowieckiego na zniesienie ochrony gatunkowej wilka w naszym kraju. Naciski na powrót wilka na listę gatunków łownych notujemy od co najmniej 20 lat, początkowo jednak działania te przyjmowały wyłącznie postać wniosków i apeli o zmiany w zarządzaniu populacją a z czasem żądaniami wdrożenia projektu strategii autorstwa zespołu pod kierownictwem prof. Henryka Okarmy – naukowca ale też myśliwego, w niedalekiej przeszłości kandydata na szefa Polskiego Związku Łowieckiego. Ostatnie [stanowisko Polskiego Związku Łowieckiego](#) z dnia 6 marca 2021 nie pozostawia wątpliwości, że myśliwi chcą przywrócenia polowań na te zwierzęta. Jednocześnie media, internetowe fora, ale też urzędy publiczne zalewa fala nieprawdziwych lub przejawiskawionych informacji na temat wilków, zmanipulowanych zdjęć i filmów, mających wzbudzić w społeczeństwie niechęć i obawę przed tym gatunkiem oraz stworzyć wrażenie lawinowego wzrostu konfliktów pomiędzy ludźmi i wilkami.

Mając świadomość, że dyskusja dotycząca wilków jest złożona, apelujemy by oceniając faktyczny poziom konfliktów nie opierać jej na medialnych doniesieniach, przytaczaniu skrajnych przypadków i efektach celowego wzbudzania niepokoju w społecznościach lokalnych przez osoby zainteresowane zmianą statusu prawnego tego gatunku. Uważamy, że przede wszystkim należy polegać na istniejących już w kraju dobrych rozwiązaniach i praktykach oraz wiedzy ekspertów i badaniach naukowych nad populacją tego gatunku w Polsce. Zwracamy zatem uwagę na następujące kwestie:

1. Wilki pełnią istotną rolę w ekosystemach leśnych. Dostarczane przez nie usługi ekosystemowe są związane przede wszystkim z drapieżnictwem. Polują one głównie na dzikie ssaki kopytne, wpływając na ich liczebność i modyfikując zachowanie. Obecność wilków w środowisku obniża zagęszczenia saren i jeleni, powoduje skrócenie czasu żerowania w jednym miejscu i jednocześnie wydłużenie czasu poświęconego na obserwację otoczenia. Ma to znaczenie dla obniżenia strat czynionych w uprawach leśnych przez jeleniowate, ograniczenia zgrzyzania i zadeptywania przez dzikie zwierzęta kopytne cennych i rzadkich roślin runa oraz siewek drzew z naturalnego odnowienia. Obniżenie zagęszczeń dzikich zwierząt kopytnych zmniejsza też liczbę kleszczy w lasach oraz liczbę niebezpiecznych dla kierowców kolizji drogowych z udziałem tych dużych zwierząt. Jak dowodzą badania naukowe, wilki w Polsce poza dzikimi zwierzętami kopytnymi polują intensywnie na bobry, w niektórych obszarach przekraczające 20% zjedzonej masy pokarmu. Ograniczają tym samym liczbę i wielkość bobrzyczych rodzin, zmniejszając poziom szkód w lasach i rolnictwie, a także sumę odszkodowań wypłacanych za ten gatunek rolnikom.

Pozostałości wilczych ofiar dostarczają pokarmu wielu gatunkom zwierząt. Są wśród nich zarówno gatunki rzadkie jak niedźwiedź czy bielik, jak i częstsze (m.in. kuna leśna, łasica, borsuk i wiele gatunków ptaków). Podaż takich resztek pokarmowych na przedwiośniu pomaga przetrwać wielu spośród tych organizmów.

Badania wykazały także, że wraz ze wzrostem zagęszczenia dzików w środowisku, rośnie ich udział w diecie wilków. Tym samym wilki stanowią ważny czynnik w ograniczaniu transmisji wirusa ASF wśród tych zwierząt.

2. Polska wypracowała system służący ograniczeniu konfliktów pomiędzy ludźmi i wilkami. Składają się na niego zarówno stworzone przez GDOŚ procedury postępowania w sytuacjach konfliktowych (uzależnione m.in. od przebiegu konkretnych sytuacji z udziałem wilków, łącznie z wydaniem zgody na odstrzał wskazanego, problemowego osobnika), jak również system wypłaty odszkodowań za szkody wyrządzone przez te zwierzęta. System ten działa sprawnie i należy go rozwijać. Więcej na ten temat pisała [w swoim stanowisku z dn. 8 marca 2021](#) Komisja Ochrony i Zarządzania Zasobami Przyrodniczymi PAN.
3. Rozpoczęcie polowań na wilki nie rozwiąże problemu pojawiania się sytuacji konfliktowych pomiędzy ludźmi i wilkami, a może go nawet wzmocnić. Odstrzały wilków prowadzą do rozbicia grup rodzinnych, zaburzenia ustabilizowanej struktury przestrzennej populacji gwarantującej umiarkowane, adekwatne do lokalnych zasobów pokarmowych zagęszczenia populacji drapieżników, pozbawienie osobników młodocianych opieki rodzicielskiej, a w efekcie do szukania przez nich łatwiejszej zdobyczy takiej jak zwierzęta gospodarskie lub antropogenicznych źródeł pożywienia, co kończy się żerowaniem na śmietnikach, szybką habituacją i nasileniem konfliktów z lokalnymi mieszkańcami. Ponadto zabijanie dorosłych samców w okresie przed i w trakcie rui może prowadzić do kojarzenia się samic pozbawionych niespokrewnionych partnerów z psami, czyli do powstawania mieszańców. Ma to zdecydowanie negatywny wpływ na strukturę genetyczną populacji wilków oraz na ich przystosowania do polowania na dzikie zwierzęta kopytne i inne dziko występujące gatunki zwierząt. Śmiertelność wilka w Polsce już teraz jest wysoka ze względu na nielegalne zabijanie przedstawicieli tego gatunku z broni myśliwskiej oraz na kolizje drogowe. Jednak ofiarami wypadków drogowych padają głównie osobniki młode, najczęściej podczas dyspersji, co nie odbija się na stabilności terytorialnych grup rodzinnych. Znacznie większy wpływ na pojawianie się sytuacji konfliktowych mają nielegalne odstrzały, które dotyczą w większym stopniu osobników dorosłych, w tym rodzicielskich. Powoduje to pozbawienie szceniąt opieki, co prowadzi do ich śmierci lub uzależnienia od resztek żywności składowanych w pobliżu ludzkich siedzib oraz farm zwierząt hodowlanych, a przez to do habituacji. Tym, czego potrzebujemy, nie są zatem polowania myśliwych w lasach, gdzie wilki spełniają swoją pożyteczną rolę, ale lepsza ochrona wilków przed nielegalnym zabijaniem, ochrona ich siedlisk oraz łączących je korytarzy ekologicznych

Z uwagi na powyższe, w miejsce proponowanej przez PZŁ kontroli populacji poprzez odstrzał, której efekty mogą zintensyfikować problemy, postulujemy działania, które w rzeczywisty sposób przyczynią się zarówno do lepszej ochrony tego gatunku, jak też do zmniejszenia liczby konfliktów na linii człowiek-wilk:

1. Utrzymanie ścisłej ochrony gatunkowej wilka dla umożliwienia tym drapieżnikom pełnienia istotnej ekologicznej roli w naszych lasach i dostarczania opisanych powyżej usług ekosystemowych.

2. Wzmocnienie rozwiązań prewencyjnych, polegających m.in. na: bardziej powszechnemu wprowadzaniu sprawdzonych praktyk i metod ochrony inwentarza, lepszej egzekucji przepisów dotyczących składowania i utylizacji odpadów w fermowych hodowlach zwierząt gospodarskich, budowie przejść dla zwierząt na drogach, dobrym planowaniu przestrzennym, zapobiegającym powstawania barier w środowisku i rozwlekłej zabudowy na terenach wiejskich
3. Zacieśnienie współpracy między służbami ochrony przyrody, organizacjami przyrodniczymi, policją i prokuraturą w zakresie zwalczania nielegalnego zabijania wilków w Polsce.
4. Przeprowadzenie przez organy odpowiedzialne za ochronę gatunkową wilka (Ministerstwo Klimatu i Środowiska, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska) w porozumieniu z naukowcami i organizacjami przyrodniczymi szerokiej kampanii edukacyjnej dotyczącej koegzystencji ludzi i wilków.
5. Utworzenie dobrze przeszkolonych i wyposażonych służb interwencyjnych ściśle współpracujących z GDOŚ i RDOŚ prowadzących profesjonalne działania w sytuacjach konfliktowych, w oparciu o status prawny tego gatunku, wypracowane wspólnie z naukowcami standardy i metody postępowania w zależności od genezy i stopnia konfliktu, z uwzględnieniem możliwości wykorzystania dostępnych i uzasadnionych w danej sytuacji metod alternatywnych wobec odstrzału

Reasumując, jesteśmy przekonani że umożliwienie łowieckiej eksploatacji populacji wilka spowoduje nie tylko dalszą eskalację konfliktów pomiędzy ludźmi i tymi drapieżnikami, ale też wywoła szeroko zakrojone protesty społeczne. Rolą instytucji odpowiedzialnych za ochronę tego gatunku powinno być skuteczne przeciwdziałanie i rozwiązywanie występujących sytuacji konfliktowych oraz wzmocnienie działań służących jego ochronie.

Pozostajemy do dyspozycji w zakresie realizacji powyższych postulatów oraz wzmocnienia ochrony populacji wilka w Polsce.

Sygnatariusze:

1. Fundacja Aeris Futuro
2. Fundacja Alter Eko
3. Fundacja Aquila
4. Fundacja Azyl
5. Fundacja dla Biebrzy
6. Fundacja Dziedzictwo Przyrodnicze
7. Fundacja Dzika Polska
8. Fundacja Dziko
9. Fundacja EkoRozwoju
10. Fundacja GAP Polska
11. Fundacja Greenpeace
12. Fundacja Green Rev Institute
13. Fundacja na rzecz Ochrony Praw Zwierząt Mondo Cane

14. Fundacja Niech Żyją
15. Fundacja Otwarty Plan
16. Fundacja Psubraty
17. Fundacja Strefa Zieleni
18. Fundacja Szkatułka
19. Fundacja Viva! Akcja dla zwierząt
20. Fundacja Zielona Akcja
21. Klub Gaja
22. Klub Przyrodników
23. Opolskie Towarzystwo Przyrodnicze
24. Ośrodek Działań Ekologicznych "Źródła"
25. Piekarskie Stowarzyszenie Przyrodników
26. Podkarpackie Towarzystwo Przyrodników "Wolne Rzeki"
27. Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków
28. Polski Klub Ekologiczny
29. Redakcja Magazynu "Na Tropie"
30. Stowarzyszenie "Nasz Bóbr"
31. Stowarzyszenie Carpatica
32. Stowarzyszenie dla Natury „Wilk”
33. Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot
34. Towarzystwo Badań i Ochrony Przyrody
35. Towarzystwo dla Natury i Człowieka
36. Stowarzyszenie Ekologiczno-Kulturalne „Wspólna Ziemia”
37. Zachodniopomorskie Towarzystwo Przyrodnicze